

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ E. K.**, bytom G., **2/ H. K.**, bytom R., **3/ M. K.**, bytom Š., **4/ J. K.**, bytom D., **5/ J. K.**, bytom V., **6/ E. K.**, bytom D., **7/ Z. K.**, bytom Z., **8/ A. K.**, bytom S., **9/ MUDr. O. K.**, bytom B., **10/ N. K.**, bytom D., zastúpených advokátskou kanceláriou H., s.r.o., V., proti odporkyňi **Slovenskej republiky**, za ktorú konajú **Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky**, Župné nám. 13, Bratislava, **Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky**, Pribinova 2, Bratislava, **Ministerstvo financií Slovenskej republiky**, Kýčerského 1, Bratislava a **Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky**, Mierová 19, Bratislava, **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 120/2004, o dovolaní navrhovateľov 1/ až 10/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 9. februára 2011 sp. zn. 15 Co 434/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie navrhovateľov 1/ až 10/ **o d m i e t a .**

Odporkyňi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom zo 4. mája 2010 č.k. 9 C 120/2004-212 zamietol návrh, ktorým sa navrhovatelia 1/ až 10/ domáhali od odporkyne, za ktorú konajú jednotlivé ministerstvá označené v záhlaví tohto rozhodnutia (v rozhodnutí prvostupňového i odvolacieho súdu označeného ako odporcovia 1/ až 4/), náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom štátneho orgánu podľa zákona č. 58/1969 Zb., a to individuálne niektorým za odporkyňu konajúcim subjektom, alternatívne všetkými za odporkyňu konajúcimi subjektmi spoločne a nerozdielne. Rozhodnutie odôvodnil tým, že jednotliví navrhovatelia uzatvorením zmlúv o pôžičke a o tichom spoločenstve, so spoločnosťami B. s.r.o., A. spol. s.r.o., H., ocp. a.s., ako aj vložením členského vkladu do B. na základe prihlášky, vstúpili do záväzkovoprávných vzťahov s právnickými osobami.

Vzájomné práva a povinnosti zmluvných strán sa riadia uvedenými zmluvami a ustanoveniami Občianskeho a Obchodného zákonníka. Navrhovateľom vznikli voči týmto spoločnostiam pohľadávky zo záväzkovoprávných vzťahov, ktoré si prihlásili v konkurzných konaniach vedených voči uvedeným spoločnostiam. Konkurzné konania nie sú dosiaľ ukončené, t.j. nie je známe, či a v akej výške môžu byť v konkurzných konaniach uspokojené nároky navrhovateľov. Nie je preto možné ustáliť výšku škody, ktorá navrhovateľom najneskôr do rozhodnutia súdu vznikla. Návrh na začatie konania o náhrade škody preto možno považovať za predčasne podaný. V konaní tiež nebolo preukázané, že by zo strany štátneho orgánu nebol dodržaný správny úradný postup. Z obsahu spisu nevyplýva, že by nebankové subjekty prevádzkovali činnosť, ktorú je podľa zákona č. 385/1999 Z.z. oprávnená vykonávať len správcovská spoločnosť. Investičné fondy, podielové fondy, ako aj správcovské spoločnosti vykonávajú svoju činnosť na základe vydávania cenných papierov investorom, ktoré reprezentujú investície týchto investorov. Zdôraznil, že prevádzkovanie činností nebankových subjektov im štátne orgány zakázať nemohli, pretože nemohli zasahovať do záväzkovoprávných vzťahov, ktoré vznikli medzi navrhovateľmi a obchodnými spoločnosťami na základe ich slobodnej vôle. Neobstojí ani námietka navrhovateľov, že k investovaniu svojich peňazí do spoločností sa rozhodli na základe presvedčenia podporovaného reklamou, že ide o investičné spoločnosti s príslušnou licenciou na takýto predmet podnikania, pretože nebankové subjekty ani po formálnej stránke nespĺňali zákonom určené náležitosti pre správcovské spoločnosti. Na základe uvedeného potom súd prvého stupňa uzavrel, že v konaní neboli preukázané zákonné predpoklady zodpovednosti štátu za škodu titulom nesprávneho úradného postupu.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie navrhovateľom 1/ až 10/ rozsudkom z 9. februára 2011 sp. zn. 15 Co 434/2010 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol tak, že ich „odporcom v 1. až 4. rade“ nepriznal. V dôvodoch svojho rozhodnutia sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa s tým, že prvostupňové rozhodnutie je aj náležité a v dostatočnej miere odôvodnené. Poukázal na to, že nebankové subjekty nemohli mať postavenie investičnej spoločnosti, resp. investičného fondu a ani nevykonávali ich činnosti. Zmluvy o pôžičke, ako aj zmluvy o tichom spoločenstve navrhovateľa uzavreli slobodne, vážne, určite a zrozumiteľne, v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho a Obchodného zákonníka. vysvetlil, prečo štát prostredníctvom svojich príslušných orgánov nezakázal spoločnosti činnosť, spočívajúcu v uzatváraní zmlúv o pôžičke s občanmi, zmlúv o tichom spoločenstve. Nakoľko Obchodný

register je verejná listina a zákony sú taktiež dostupné každému občanovi, navrhovatelia, ak sa rozhodli vytvoriť zmluvný vzťah s dlžníkom alebo sa prihlásili prihláškou za člena B., kde vložili členský vklad za účelom očakávania daru vo forme finančných prostriedkov, mali možnosť sa oboznámiť s predmetom činnosti spoločnosti, ako aj B.. Označil za nesporné, že navrhovatelia svojim konaním si sami spôsobili ujmu tým, že svojim majetkom nakladali neehospodárne a nezodpovedne. Je preto v rozpore s dobrými mravmi prednášať zodpovednosť za vlastné nezodpovedné konanie na štát. Výrok o trovách odvolacieho konania oprel o ustanovenia § 224 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie navrhovatelia 1/ až 10/, navrhli ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konania z dôvodu, že postupom odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom. Odvolaciemu súdu predovšetkým vytkli, že k rozhodnutiu o odvolaní navrhovateľov pristúpil arbitrárne a formalisticky. Poukázali na to, že súdy oboch stupňov pri posudzovaní rozsahu povinností odporcov vo vzťahu k činnosti nebankových subjektov podľa zákona o investičných spoločnostiach, zákona o kolektívnom investovaní a zákona o bankách upriamili pozornosť na formálnu stránku vymedzenia pôsobnosti daných zákonov a zmluvnú formu a povahu právnych vzťahov nebankových subjektov so svojimi klientmi. Formalisticky sa riadili len literou zákona, bez toho, aby vyhodnotili jeho cieľ a účel v kontexte relevantných ústavných princípov a obsahu a rozsahu činnosti nebankových subjektov. Pokiaľ súdy oboch stupňov prišli k záveru, že extenzívny výklad relevantných zákonných povinností odporcov nie je možný, tento záver nepodložili žiadnym faktickým ani právnym zdôvodnením. Je preto nepreskúmateľný a z toho dôvodu právne nespôsobilý. Pokiaľ súdy účelovo zužujú pohľad na fungovanie nebankových subjektov výlučne na vzťah jedného klienta, v závislosti od typu zmluvy či už požičiavateľ, tichý spoločník či člen družstva, voči jednému subjektu – nebankovému subjektu, na jednej strane správne používajú argumentáciu o neprípustnosti zasahovania štátu do súkromnoprávných vzťahov, na strane druhej však účelovo prehliadajú skutočnosť, že v uvedenom prípade nešlo o jednotlivé samostatné právne akty, ale hromadné investovanie veľkého množstva súkromných subjektov. Bez ohľadu na právnu podstatu úkonov, ktoré navrhovatelia vykonali, pri posudzovaní v kontexte celej šírky právnych vzťahov sa činnosť nebankových subjektov nedá nazvať inak ako hromadným investovaním. Na podporu svojho tvrdenia o odňatí im možnosti konať pred súdom navrhovatelia poukázali na vybrané rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky vo svojich vyjadreniach navrhli dovolanie navrhovateľov zamietnuť.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a Ministerstvo financií Slovenskej republiky sa k dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovení § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.), alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Nakoľko v prejednávanej veci je dovoláním napadnutý rozsudok, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa (pričom v jeho výroku prípustnosť dovolania nevyslovil, ani nejde o potvrdzujúci rozsudok rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky) je nepochybné, že prípustnosť dovolania navrhovateľov z § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. nemožno vyvodit'.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale zaoberal sa i otázkou, či konanie nie

je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. Ak je konanie postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 238 O.s.p. vylúčené. Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. ale nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné však dovolací súd nezistil existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonom ustanovení.

Dovolatelia tvrdia existenciu vady konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Vada konania vymedzená v citovanom ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p. je vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.). Podľa judikatúry európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Požiadavky na riadne odôvodnenie rozsudku súdu vo vnútroštátnych podmienkach Slovenskej republiky ustanovuje § 157 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé

odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka. Porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia právom predvídaným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov a teda sa mu odníma možnosť konať pred súdom.

Podľa názoru dovolacieho súdu konanie pred odvolacím súdom v prejednávanej veci nebolo postihnuté takouto vadou.

V prejednávanej veci dovolací súd nemohol brať na zreteľ len navrhovateľmi zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ktoré je, ako už bolo uvedené vyššie súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie, ale musel dbať o to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty (vyplývajúcim z čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami súdov nižších stupňov. Dovolací súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo dovolateľmi namietaný nedostatok odôvodnenia rozhodnutia nevykazoval znaky odňatia možnosti navrhovateľov konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovoláním napadnuté rozhodnutie uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská procesných strán k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Za vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv navrhovateľov.

Pokiaľ snaha navrhovateľov (vychádzajúc z obsahu dovolania) uplatnením dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p. smerovala k namietaniu zákonnosti a vecnej správnosti právnych záverov dovolacieho súdu (jeho právneho posúdenia veci), na ktorých v danom prípade založil svoje rozhodnutie, treba uviesť, že právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov je síce relevantný dovolací dôvod, ktorým možno úspešne odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá. Dovolanie je v ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku upravené ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý nemožno podať proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu;

pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky prípustnosti dovolania, nemožno napadnuté rozhodnutie podrobiť vecnému preskúmaniu, a preto ani zohľadniť prípadné vecné nesprávnosti rozhodnutia.

Nakoľko prípustnosť dovolania v danom prípade nemožno vyvodiť z § 238 O.s.p., nebola preukázaná existencia dovolateľmi namietanej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. a neboli zistené (ani tvrdené) iné vady uvedené v § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľov podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol.

V dovolacom konaní úspešnej odporkyni vzniklo právo na náhradu trov tohto konania proti navrhovateľom, ktorí úspech nemali (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Odporkyňa (prostredníctvom jednotlivých rezortných ministerstiev, ktoré za ňu konajú) však návrh na náhradu trov dovolacieho konania nepodala, preto jej táto náhrada priznaná nebola.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. januára 2013

JUDr. Ľubor Š e b o, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková